

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
-részlet-

Átellenben állt a kollégium, roppant háromemeletes négyszárnyú épület, melyben hétszáz diák tanyázott, egy egész hadsereg, ha arra került a sor.

Amint a városon szétfutó hír eljutott a kollégiumba is, lángot vetett a diákok szívében az ifjúi vér: "nem hagyjuk magunkat, nem hagyjuk a várost!" szóltak lelkesülten, s másnap reggel a kémiai leckén azt vette észre nagytiszteletű Szabó Gerzson uram, hogy tanítványai kardokkal és kopjákkal felfegyverkezve jelennek meg a hallgatóteremben, s hallani sem akarnak egyébről, mint hogy őket professzoraik a labancok ellen vezessék.

No, ez szép kívánság volt nagytiszteletű Szabó Gerzson úrtól, hogy ő valakit a háborúba vezessen!

- Megbódultatok-e, dilectissimi? - szólt elszörnyedve a jó úr - menjetek, igyatok "purgantes pectora succos". Hát Ajáx vagyok-e én, avagy a megveszett Achilles, hogy engem harcba akarjatok vinni? avagy myrmidonokat neveltem-e én bennetek, hogy ily vérengző gondolatokat tápláltok magatokban? Kiknek kezeiben könyv forgott, most kezeitekben dárda forog? Kik csak énekelni tanultatok, ím harci ordításra ferdítitek ajkaitokat? Azért ruháztam én reátok annyi bölcsességet és tudományt, hogy bitangul elhulljatok barbár ellenség csapásai alatt, mint bármely tudatlan katona, aki azért született, hogy meghaljon?

E beszéd közben észrevevé Gerzson úr, hogy még Zetelaky is valami fringiát takargat a tógája alá, s iszonyúan ráförmedt:

- Még kend is fegyvert visel, kend? (Mikor valakit per "kend" nevezett, már akkor nagyon haragudott.) Felbomlott a világ tisztos rende! Hát volt rá eset valaha, hogy poéták, a múzsák választottai, a szent berkek lakói, a Pieridák barátai fegyvert emelgettek volna kezeikben? - No, szóljon kend! Kend nagy historikus, mondjon nekem erre esetet, ha tud.

A faggatott diák végre megszólalt:

- Igenis, volt rá eset: mikor Pán tanítványai botra kaptak a Helikont pusztító gallusok ellen, s agyonverték őket.

Gerzson úr hátrakapta a fejét e szóra, mert meg volt neki feelve. Ez még dühösebbé tevő.

- És ha én megtiltom tinektek, hogy fegyvert merjete fogni, midőn a nemes város békés alkudozásokkal törekszik a veszedelmet elhárítani magáról! Kendnek pedig, humanissime Zetelaky, annyit mondok, hogy nem szükség minden kérdésre felelni. - Most pedig parancsolom tinektek, hogy e percben lerakjatok minden fegyvert kezeitekből, és aki ellenkezőleg cselekszik, az e pillanatban kitiltatik e kollégium küszöbéről, és soha annak ez életben tagja többé nem leend!... Clarissimi domini, jurátusok, húzassák meg a repedt harangot!

Ezt a repedt harangot olyankor volt szokás meghúzatni, midőn valaki a kollégiumból ünnepélyesen kitiltatott.

A rektor szavait mély csend követé, melyet csak a repedt harang recsegő kongása szaggatott félbe. Az ifjak, kik képesek lettek volna náluknál hatszorta nagyobb sereggel megküzdeni, professzoruk szavára megjuhászodva rakták le fegyvereiket mind; a repedt

harang elhallgatott, a diákok helyeikre ültek, elővették könyveiket, a nagytiszteletű úr pedig vevé kézikönyvét és praelegált, mintha semmi sem történt volna, míg az órát nem csengették; akkor elbocsátá tanítványait, az elszedett kardokat és dárdákat pedig szekérre rakatá, s elzáratá a templom alatti boltozatba, hogy még csak hozzájuk se lehessen férni.